

DE LA WATERS LA SIMILEA

Radu Paraschivescu (ed.)

DE LA
WATERS
LA **SIMILEA**
(OAMENI COOL SCRIU DESPRE MUZICA LOR)

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Radu Paraschivescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Emilia Ionașcu, Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

© HUMANITAS, 2013

ISBN 978-973-50-4265-3
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Prefață

Am fost șaisprezece. Mai țineți minte? Un film de război în care, la un moment dat, Mircea Bodolan cântă *Rănitul dintre linii*. Ei bine, acum suntem doar paisprezece, fiindcă, se știe, viața imită arta, însă nu perfect. La diferență de o literă. Suntem paisprezece oameni strânși prin convocator sentimental și rugați să-și scoabescă memoria în căutarea unei bucăți muzicale care le-a schimbat ceva în viață, dacă nu cumva viața cu totul. Inițial, întrebarea care le-a fost pusă a sunat prostește: Care e cântecul vieții tale? În traducere: Care e cântecul tău preferat? sau Care e, după tine, cel mai frumos cântec din lume? Din fericire, există cazuri când devii repede conștient de propriile enormități. Iar dacă primești o mână de ajutor de la prieteni, cu atât mai bine.

Spun asta fiindcă, după ce-mi întinsesem singur capcana, dădusem să le-o întind și celorlalți. Iar capcana consta tocmai în obsesia clasamentelor, dublată de-o neostoită apetență pentru superlative. Trăim, vezi bine, în epoca formidabilului, a nemaivăzutului, a excepției strălucitoare. Ne ducem zilele și nopțile

în țara lui „cel mai cel“, fără să ne dăm seama decât rareori cât de păguboasă e strădania de-a fixa totul în insectare ierarhice. Când un comentator de fotbal exclamă, cu un *vibrato* al patetismului demn de-o dramă antică, „Ibrahimovici, asasinul de superlative!“, el nu face decât să recunoască un tic profesional care însoțește coborârea în infernul ridicolului. Și totodată un reflex obligatoriu pentru păstrarea telespectatorului aproape: asigurarea lui că e, clipă de clipă, martorul privilegiat al unor momente pe care nimeni nu le va mai trăi nicicum, niciodată, niciunde. Ceea ce e nu doar fals, ci neobrăzat de-a binelea.

Nu-i târziu, nici chiar după ce-ai trecut de cincizeci de ani, să afli că singurele clasamente relevante sunt cele din sport, cu termenul de valabilitate al unei ediții de campionat. În rest, mania topurilor e curată pierdere de vreme și în același timp o formă de auto-schinguire mintală. Rob Gordon, protagonistul din *High Fidelity* de Nick Hornby, trăiește încercănat de (și încarcerat într-)o fixație a topurilor căreia nu i se poate sustrage nici măcar în momentele de maximă delicatețe sau intimitate. Matrița vieții lui e forjată în cuptorul lui *top five*: cele mai memorabile cinci despărțiri, cele mai memorabile cinci cântece din cluburi, cele mai memorabile cinci nopți de dragoste, cele mai memorabile cinci imnuri funerare, cele mai memorabile cinci LP-uri, cele mai memorabile cinci slujbe, cele mai memorabile cinci conversații cu iubitele, cele mai memorabile cinci episoade din *Cheers*, cele mai

memorabile cinci trupe rock din istoria muzicii etc. Totul în existența lui Rob Gordon vorbește despre clasamente și ierarhii. Cheia trecerii lui prin lume e furorul comparatist. Gordon nu poate evalua nimic de sine stătător, fără raportare la altceva. Pentru el, filmul X nu e pur și simplu bun sau prost, ci mai bun decât filmul Y sau mai prost decât filmul Z. La fel, piesele rock. La fel, florile. La fel, tablourile, fructele, magazinele de blugi, prăjiturile, sânii femeilor, statuile Romei, turnurile Pragăi, cofetăriile Vienei sau bulevardele Parisului.

O parte dintre cei care scriu în *De la Waters la Similea (Oameni cool scriu despre muzica lor)* mi-au semnalat eroarea. Au făcut-o discret și indirect, parcă pentru a se feri să-mi spună de la obraz că le avansasem o propunere stupidă. Iar mesajul l-am recepționat odată cu textele care mi-au intrat în Inbox. Înainte de asta, e bine să spun că mi-am rugat cotizantii să-mi divulge din capul locului bucata muzicală despre care urmau să scrie, ca să evit situația în care doi sau mai mulți dintre ei s-ar fi oprit asupra aceleiași piese. De îndată ce-am primit textele, mi-am dat seama cât de aiurea e să alcătuiști clasamente ale preferințelor (muzicale, cinematografice, sportive, gastronomice, turistice etc.) Am confruntat piesele despre care au scris prietenii mei cu lista în care trecusem piesele despre care *anunțaseră* că aveau să scrie. Ei bine, cu două-trei excepții, articlierii se răzgândiseră, își schim-

baseră opțiunile de luni pe marți și încă o dată de joi spre vineri. Piese de Rolling Stones, Oscar Benton, Dire Straits sau Snow Patrol dispăruseră spre a face loc altora (nu le numesc ca să nu-i deconspir pe răzgândaci). Am zâmbit și am conchis că nu există dovadă mai bună despre inutilitatea ierarhizărilor.

Chiar așa, de câtă candoare, eufemistic vorbind, e nevoie ca să crezi că poți decide că *David* al lui Michelangelo e mai reușit decât *Maria Magdalena* lui Donatello sau invers? (Și, în paranteză fie spus, care e relevanța unui asemenea demers?) Cum te poți încumeta să-l plasezi pe Dostoievski înaintea lui Cervantes, pe Bosch înaintea lui Pissarro, pe Alec Guinness înaintea lui Michael Redgrave, pe *Afraid of Sunlight* înaintea lui *Bohemian Rhapsody*, pe *Stairway to Heaven* înaintea lui *Comfortably Numb*, pe *Child in Time* înaintea lui *Sultans of Swing*, pe Rolling Stones înaintea Beatles-ilor sau – că tot e la modă – pe Messi înaintea lui Cristiano Ronaldo? Și ce anume explică insistența cu care încasetăm, etichetăm și împachetăm tot ce ne trece pe sub ochi, prin viață și prin suflet? Poate o formă de comoditate. Sau poate orgoliul care ne propulsează în ipostaza decidentului care și-ar dori mereu verdicte fără fisuri. Oricum ar fi, un lucru e sigur: pofta de-a întocmi topuri se vindecă anevoie.

Prin urmare, nu de un top aveam nevoie pentru *De la Waters la Similea* (*Oameni cool scriu despre muzica lor*). Și, din fericire, produsul final și finit este orice, numai top nu. (Altminteri, ar trebui să acceptăm,

printre altele, că piesa preferată a Gabrielei Massaci e *Casa mea* de Ion Cristinoiu.) Cei care au scris au înțeles înaintea celui care le-a cerut să scrie. Aveam nevoie de o amintire purtată pe aripa unui cântec, de o poveste înnobilită de căldura unei voci sau a unei chitare, de mișcarea unei pensule pe canavaua vremii. De melancolia unei evocări, de regretul unei neîmpliniri, de bucuria înviată a unei izbânzi peste care începeau să se aștearnă praful și uitarea. Totul prin filtrul unei bucăți muzicale – bocet sau piesă psihedelică, manea sau vals, cvartet sau romanță. O felie de muzică de oriunde, de oricând și de oricine. Un declanșator. Ceva care să te miște, să-ți rupă ritmul de zi cu zi, să te întoarcă în tine însuși și în timp. Sau, dimpotrivă, ceva care să-ți pună la treabă imaginația și să te preschimbe în scenarist al unui cântec, așa cum s-a întâmplat în cazul câtorva contributori.

Și fiindcă tot am ajuns la ei, poate că nu-i rău să-i enumăr în două-trei vorbe. Alfabetic, conform apariției pe scenă și în cuprins.

Cosmin Alexandru își brodează viața, cu un amestec viu de tandrețe, furie pe sine, neîmpăcare, calm și fericire, pe notele care acoperă patruzeci și șapte de secunde din *Lacul lebedelor*. Cu zvâcnet de jurnalist și talent de atacant nepreocupat de scor, Iulian Comănescu scaldă în arome manea *Cristina*, în versiunea suavă, cu valențe jazzistice, a Mariei Răducanu. Andrei Crăciun dă o fugă în interbelic, de unde scoate un cântec, *Szomorú Vasárnap* (*Duminica moho-*

rătă), care a provocat, zice-se, o serie de sinucideri, iar sonoritățile lui împletite cu evanescența proustiană a autorului te trimit cu gândul la ceva ce s-ar putea numi *Lily Madlen*. Adrian Georgescu mai întoarce o dată lumea cu susu-n jos (are acest obicei) și recitește o partitură din Van der Graaf Generator, *Meurglys III, the Songwriter's Guild*, numai că acum instrumentele cântă la (sau fără) oameni, că de-aia-i muzică progresivă. Sprintară și cu ochi care văd bine trecutul, Gabriela Massaci își mobilizează umorul și leagă un șlagăr cu vocea Angelei Similea de o vizită oficială în China, unde „l“-ul ține loc de „r“, iar câinele se consumă în locul „polcului“ (de unde și gluma cu dialogul dintre președinții Statelor Unite și Chinei: „*How often do you have elections?*“ „*Evelyn molning*“).

Un moment de pauză.

În regulă. Mai departe.

În proză și imediat după aceea în versuri, Călin-Andrei Mihăilescu e succint, subtil și bilingv, în marginea unui cântec al lui Leonard Cohen (*First We Take Manhattan*) din care curg de-a valma aluzii și iluzii. Dan C. Mihăilescu privește înapoi cu mândrie spre deceniile în care s-a înfruptat din balade și rock-uri frenetice, din cântece de pahar și tangouri senzuale, din bluesuri și sonate, după care evocă, duios și atașant, un colț de Scoție, cea din *Mull of Kintyre*, pe care doar glasul lui Paul McCartney poate s-o catifeleze. Andi Moisescu își declară dragostea pentru și dependența de *The Chicken*, o nestemată a jazzului cân-

tată de Pee Wee Ellis sau de Jaco Pastorius. Pentru Radu Naum, aici melancolic, amar și lucid, cântecul care schimbă lumea și felul nostru de-a o vedea e *Flickering Flame* al lui Roger Waters. Oana Pellea retrăiește momentul în care un artist își vede un confrate arzând pe o scenă – în cazul ei, pe Leonard Cohen cântând *Famous Blue Raincoat*. Alexandra Rusu ajunge hăt departe, în Göteborgul interpretului de indie-pop Jens Lekman, peste al cărui *Waiting for Kirsten* aruncă lumina unei interpretări inedite. Robert Șerban aude și astăzi rock-ul sârbesc de peste gard și-l omagiază printr-un text despre *Ako ima Boga (Dacă există Dumnezeu)*, una dintre piesele de maximă percuție ale băieților de la Bijelo Dugme. În fine, Cătălin Ștefănescu își vâra degetele în borcanul cu *Mierea* trupei Sfinx și readuce în atenție, fie și prin ricoșeu, figura unui muzician complex, enigmatic și incomod: Dan-Andrei Aldea.

Cât despre mine, am ales balada country-rock '39 a celor de la Queen. Se va vedea la momentul potrivit de ce. Ajunge să spun că, la șaisprezece ani, am luat discul, am decupat fotografiile celor patru componenți de pe versoul copertii și le-am bătut în cuie pe peretele proaspăt zugrăvit al camerei mele.

Un ultim amănunt. Mi s-a părut nepolitic să le fixez un număr de semne sau de pagini celor pe care i-am invitat să scrie aici. Am lăsat acest lucru la latitudinea fiecăruia, chiar dacă puteam avea – risc asumat – o miniatură alături de un text întins. În

fond, de ce n-ar fi concizia și luxurianța vecine de pagină? Unul dintre elementele comune ale muzicii și literaturii e refuzul de-a valoriza prin cantitate. Or, în paginile care urmează e vorba, laolaltă, de muzică și literatură.

R.P.

DE LA WATERS
LA SIMILEA

COSMIN ALEXANDRU

E sobru, pragmatic, elegant, punctual și parolist. Practică o ironie care șfichiuieste fără să dizolve. Strângerea lui de mână ține loc de contract. Te privește în ochi, semn că nu are cultura lăturișului. Poate să dreseze un vorbitor mediocru și să-l preschimbe în flamă oratorică. Scrie chirurgical despre păcatele de ieri ale României de azi. E un fanatic al inițiativei private. Retras din politică după o mostră de donquichotism prost înțeles de semeni (Uniunea pentru Reconstrucția României), păstorește o structură de familiarizare cu excelența – Erudio –, unde pune în relație oameni de top din domeniul afacerilor cu personalități ale spațiului umanist. Se laudă cu un dublu savoir: faire și vivre.

Lacul lebedelor

Sunt în clasa a patra, pe holul scărilor de la etajul doi al școlii, și simt față de o colegă de clasă o furie pe care n-o pot stăpâni. Când se apropie, urlu la ea cât pot de tare, apoi îi reped, cu toată puterea, un pumn în bărbie. Zgomotul sec al oaselor lovindu-se mă îngheață. O iau la fugă, mânat de o furie și mai mare, de data asta față de mine.

E prima amintire pe care-o am despre distanța la care am putut ajunge, în diferite momente ale vieții, față de ceea ce gândeam despre mine. Am să mă aplec asupra câtorva în rândurile de față. Pretextul muzical e și el revelator, în felul lui. Pentru că vorbește de felul empiric, nestructurat, oscilant în care m-am format.

Când am ascultat pentru prima oară această secvență muzicală, am rămas înmărmurit. Au fost, și au rămas până azi, cele mai frumoase secunde pe care le-am auzit vreodată. Patruzeci și șapte de secunde, mai exact. Piesa întreagă durează peste șapte minute și e toată minunată, însă soloul de vioară a produs în

mine o vibrație despre care, până atunci, nu știusem cum s-ar putea exprima. Atingerea desăvârșirii.

Am programat bucata muzicală în buclă și am ascultat-o fascinat în casă și în mașină, zile la rând. Mă lua din lumea asta și mă ducea mereu într-o lume așa cum mi-aș fi dorit-o. Era înainte de Internet, în zorii împrietenirii mele cu muzica digitală. Nu mai știu cum ne-am întâlnit, dar fișierul nu avea nume, așa că m-am lăsat sedus fără să știu de cine.

Ceea ce nu mi s-a întâmplat prea des în viață. M-am străduit mereu să fiu un om pragmatic, cât mai conștient despre ce se întâmplă în jurul meu. Asta, poate, și pentru că în jurul meu s-au întâmplat devreme lucruri care contrastau cu imaginea lăuntrică pe care mi-o formam despre lume și viață.

Începutul anilor optzeci și debutul lipsurilor alimentare cronice ale epocii Ceaușescu m-au prins copil. Aveam în jur de unsprezece ani când făceam cu rândul la cozi ritualice, de la patru-cinci dimineața, cu fratele și bunicii mei, pentru un kilogram de făină sau un litru de ulei. Joaca și veselia noastră de peste zi coexistau cu corvoada și chinul unor oameni pe care-i iubeam, dar pe care nu-i înțelegeam. Nu înțelegeam cum își puteau trăi viața cotidiană ca pe un sacrificiu permanent. Atunci cred că a început să mi se formeze percepția asta, că lucrurile nu sunt așa cum ar fi normal să fie.

Înainte să încep fraza asta, mi-am desfăcut o banană. Una coaptă. Gustul și mirosul de banană coaptă

sunt alte trăiri care mi-au ținut copilăria deoparte de normalitate. Pentru că le obțineam foarte rar, și atunci doar verzi, mama le ținea la copt în pungii și în cutii, pe bibliotecă, unde eu nu puteam ajunge. Niciodată n-aveam răbdare până se coceau de-a binelea. Acum îmi plac cel mai mult bananele foarte coapte, cu puncte sau cu pete maronii peste mirosul galben. Bananele normale.

N-am avut o copilărie de lipsuri. Dimpotrivă. Însă normalitatea aceea era obținută cu un preț care mie mi se părea mult prea mare. Aveam impresia că amândoi părinții munceau enorm pentru un trai decent. Mama se trezea în fiecare zi la cinci dimineața, pentru că la șase o lua autobuzul cu care făcea naveta din Ploiești până aproape de Târgoviște, unde lucra. În fiecare zi, de când mă știu, până în 1989, când am plecat la facultate în București.

Tatăl meu lucra pe șantier. Și el pleca tot cu noaptea în cap, iar uneori cu zilele sau cu săptămânile, pe unde-l purtau lucrările de construcții. Cel mai mult a lipsit doi ani, când a plecat să lucreze în Irak, prin anii '70, pentru ca la întoarcere să ne putem cumpăra o Dacie specială, pe valută, mobilă și un casetofon Philips, cu boxe, de ultimă generație.

De casetofonul acela mă leagă niște amintiri aparte. Cred că și pe el de mine. Pe lângă faptul că-mi plăcea teribil să ascult muzică dând boxele la maximum, mi se părea foarte tare să împart plăcerea asta și cu alții. Mai precis, cu colegii mei de liceu din clasa a

noua. Distanța dintre ferestrele dormitorului meu și cele ale clasei mele era de doar câteva zeci de metri, așa că, în orele în care chiuleam, scoteam boxele pe geam și puneam muzică. Oricât de Philips de import ar fi fost casetofonul ăla, nu l-au ținut balamalele, sau mai exact difuzoarele, la un asemenea tratament. După câteva săptămâni de discotecă în aer liber nu prea mai puteam asculta nimic la el, nici mai încet, nici mai tare, pentru că boxele căpătaseră niște trepidații imposibil de ignorat.

În liceu am avut și primul meu contact cu Ceaușeștii și cu sistemul lor. De fiecare dată când cuplul Ceaușescu făcea o vizită de lucru în teritoriu, era întâmpinat de reprezentanți ai „societății socialiste multilateral dezvoltate”: doi șoimi ai patriei, doi pionieri, doi liceeni, doi studenți, doi muncitori și doi țărani în costume populare.

La una dintre vizitele lor la Ploiești, pe la mijlocul anilor optzeci, am fost desemnat să fiu unul dintre cei doi liceeni. Trebuia să-i dau un buchet de flori Elenei Ceaușescu și să-i urez bun venit. În familia noastră, în fiecare seară ascultam Europa Liberă. De testam regimul așa cum se putea, pe tăcute, dar consecvent. Ocazia de-a mă apropia de centrul lui de putere mi s-a părut ceva ce nu trebuia ratat – nu c-aș fi avut de ales, dar chiar mă interesa cum arăta sistemul de protecție al dictatorului, despre care circulau povești halucinante. N-am putut să observ cât îmi propusesem pentru că am fost distras constant și temeinic de ochii

verzi ai Georgianeii, liceana cu care făceam pereche și cu care am încercat, fără succes, să fac pereche și după ce am terminat cu Ceaușeștii.

Întreaga experiență de contact cu aparatul din jurul familiei Ceaușescu, frica absolută care stăpânea tot personalul care se ocupa de pază și organizare, duritatea cu care Securitatea a anihilat un bărbat care a încercat, din mulțime, să-i dea o scrisoare dictatorului, toate m-au adus, din nou, în mijlocul unei lumi care mi se arăta cu totul altfel decât ar fi trebuit să fie.

Cred că eram în clasa a zecea sau a unsprezecea, nu-mi mai aduc aminte exact, când, la o oră de istorie oarecare, profesoara ne zugrăvea, ca de obicei, în culori minunate, grija pe care conducătorul suprem o manifesta față de popor și față de viitorul minunat care ne aștepta. M-am trezit spunând, dintr-o bancă de la perete, că ar fi cazul să nu ne mai prefacem atât, că știm toți că Ceaușescu e un dictator. N-a fost nici prima, nici ultima dată când le spuneam profesorilor ce gândeam, doar că de data asta consecințele le-au depășit pe precedentele.

Prima a fost că profesoara l-a chemat pe tata la școală, în timpul următoarei ore de istorie. Când a ajuns, l-a rugat să aștepte afară și m-a scos și pe mine din clasă. Apoi, pe hol, i-a reprodus replica mea și l-a întrebat ce fel de educație primesc acasă. Taică-meu mi-a ars o palmă zdravănă și i-a promis că așa ceva nu avea să se mai repete. Replica, nu palma. Acasă mi-a spus că-i pare rău și mi-a explicat că trebuia să lase

impresia că lua lucrurile foarte în serios, ca să nu avem altfel de probleme. A încercat să mă convingă să-mi bag mințile în cap ca să nu mă pun în pericol și pe mine, și restul familiei.

Dar nu era singurul preocupat de chestia asta. După un timp, directoarea liceului m-a chemat la ea în birou. Unde mă aștepta un domn cu ochi albaștri. La propriu și la figurat. După ce directoarea ne-a lăsat singuri, omul s-a prezentat cu un grad pe care nu mi-l mai aduc aminte și mi-a zis că era necesar să semnez un angajament cum că aveam să raportez către instituțiile statului orice activitate de care luam cunoștință și care contravenea intereselor Partidului Comunist și ale clasei muncitoare. I-am zis că eu n-am treabă cu lucruri de felul ăsta și mi-a replicat că asta nu e treaba mea să decid, iar dacă nu semnez, e posibil ca părinții mei să fie dați afară de la slujbe, iar eu și fratele meu de la liceu. Mi s-a părut de nefăcut să-mi pun părinții în pericol din cauza unui teribilism de moment, așa că am semnat. Eram foarte supărat pe regim, dar n-aveam de gând să mă lupt cu el de-adevăratelea din liceu.

Apoi m-am dus acasă și am povestit cu taică-meu toată tărașenia. Intuiția lui s-a dovedit corectă. M-a lămurit că sunt șanse ca și oamenii ăia, ca toți în vremurile acelea, să aibă de îndeplinit planuri și de raportat cifre. Și că, dacă nu mă mai ia gura pe dinainte și nu mă apuc de prostii, e foarte probabil să nu mai aud niciodată de ei. Ceea ce s-a și întâmplat.

Cuprins

Prefață 5

COSMIN ALEXANDRU

Lacul lebedelor 17

IULIAN COMĂNESCU

O manea 35

ANDREI CRĂCIUN

Duminica mohorâtă 45

ADRIAN GEORGESCU

Meurglys III, the Songwriter's Guild 57

GABRIELA MASSACI

Casa mea sau Despre muzică și alte pericole 73

CĂLIN-ANDREI MIHĂILESCU

El Cohen 88

DAN C. MIHĂILESCU

Cu ce să rimeze *Kintyre*
de nu cu *higher, fire & desire?* 99

ANDI MOISESCU

The Chicken 115

RADU NAUM

Flickering Flame 121

RADU PARASCHIVESCU

39 135

OANA PELEA

Famous Blue Raincoat 161

ALEXANDRA RUSU

Așteptând-o pe Kirsten Dunst 173

ROBERT ȘERBAN

Dacă există Dumnezeu 189

CĂTĂLIN ȘTEFĂNESCU

Mierea 201